

Umiejętności ruchowe i sprzęt sportowo-rekreacyjny dzieci w wieku przedszkolnym z województwa mazowieckiego oraz postawy ich rodziców wobec aktywności fizycznej

Motor skills and sports equipment of preschool children from the mazowsze region and their parents' attitude towards physical activity

Zakład Żywności i Żywienia, Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu

KEY WORDS

physical activity, preschool children, gender, Mazowsze, motor skills, sports equipment, parents' attitude towards physical activity

SUMMARY

Introduction. To establish the habit of physical activity in preschool children, it is indispensable to take into account numerous factors which have influence on physical activity level such as motor skills and sports equipment possessed by the children and their parents' attitude towards physical activity.

Aim. The aim of this study was to investigate motor skills and sports equipment in preschool children from Mazowsze, as well as to analyse parents' attitude towards physical activity.

Material and methods. The studied population comprised 131 children aged 3 to 7 years, who lived in the Mazowsze region and attended preschools in Kadzidło, Ostrołęka and Warszawa. The studied preschoolers' parents filled in questionnaires on their children's motor skills, involvement of the family and other people in teaching these skills, sports equipment owned by the children and parents' attitude towards physical activity. Statistical analysis was performed by means of the IBM SPSS Statistics 21. The studied population was divided according to gender.

Results. Statistically significant differences were observed between girls and boys in their ability to skate, swim and skip a rope, as well as between the percentages of girls and boys who own a skipping rope, skateboard, hula hoop, tennis racket and other sports equipment. Statistically significant differences were also observed between the percentages of girls' fathers and boys' fathers who played tennis. Statistically significant correlation coefficients were observed between owning sports equipment and motor skills which require using this equipment.

Conclusions. In comparison to the previously studied children from various regions of Poland, the studied preschoolers were characterised by average motor skills. Our study shows the need to educate preschool staff about how to teach children motor skills and about its importance. It is also indispensable to emphasise these issues in the university curricula, as well as to work out guidebooks for parents and programmes aimed at increasing physical activity.

WSTĘP

Obserwowany na przestrzeni ostatnich lat postęp cywilizacyjny sprawia, że nowe rozwiązania, mające ułatwić człowiekowi codzienne funkcjonowanie, ograniczają jednocześnie jego aktywność fizyczną. Brak kompensowania tych ograniczeń w czasie wolnym stwarza znaczne zagrożenie rozwojem chorób dietozależnych, a przede wszystkim otyłości (1-4). W zapobieganiu tym niekorzystnym tendencjom fundamentalne znaczenie ma kształtowanie nawyku regularnej aktywności fizycznej od najmłodszych lat, a zwłaszcza

w okresie przedszkolnym, kiedy dziecko odczuwa naturalną potrzebę ruchu i wkracza w pierwsze „apogeum motoryczności” (5-9).

Aby skutecznie ukształtować u dziecka nawyk aktywności fizycznej, konieczne jest uwzględnienie wielu czynników, które jej sprzyjają. Wśród nich należy wymienić: nastawienie rodziców (10-12), wychowawców przedszkolnych (10, 13), wyposażenie przedszkoli (14, 15), a nawet liczbę dzieci korzystających z placu zabaw (16, 17), warunki środowiskowe w miejscu zamieszkania (13, 18, 19), pogodę i porę

roku (14, 20) oraz stan zdrowia dziecka (21, 22). Niestety w niewielu pracach zwraca się uwagę na poznanie umiejętności ruchowych dzieci przedszkolnych, posiadany przez nie sprzęt sportowo-rekreacyjny oraz postawy rodziców wobec aktywności fizycznej (23-26), które również należy zaliczyć do istotnych determinantów aktywności fizycznej przedszkolaków. Poznanie tych czynników ułatwi opracowanie programów edukacyjnych umożliwiających zwiększenie aktywności fizycznej dzieci przedszkolnych.

CEL PRACY

Celem pracy było poznanie umiejętności ruchowych dzieci w wieku przedszkolnym z województwa mazowieckiego, z uwzględnieniem udziału różnych osób w nauczaniu tych umiejętności, a także poznanie posiadanego przez dzieci sprzętu sportowo-rekreacyjnego oraz reprezentowanych przez rodziców postaw wobec aktywności fizycznej.

MATERIAŁ I METODY

Rodzice 131 dzieci w wieku od 3 do 7 lat z województwa mazowieckiego, uczęszczających do przedszkoli w Kadzidle, Ostrołęce oraz Warszawie, wypełnili ankietę dotyczącą: umiejętności ruchowych dzieci, udziału członków rodziny oraz innych osób w nauczaniu tych umiejętności, posiadanego przez dzieci sprzętu sportowo-rekreacyjnego oraz własnych postaw wobec aktywności fizycznej, które obejmowały stosunek rodziców do aktywności fizycznej dzieci i aktywność fizyczną rodziców. Pytania umieszczone w ankiecie były wykorzystane w badaniach dzieci z przedszkoli w nowosądeckim (23), Poznaniu (24), Darłowie (25) i w Pile (26). Dobór przedszkoli do badań i charakterystykę ankietowanej grupy dzieci podaliśmy w naszej wcześniejszej pracy (27).

Badania przeprowadzono w kwietniu 2008 roku. Na przeprowadzenie badań uzyskano zgodę Komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie Medycznym im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. Rodzice zostali poinformowani o celu i metodach badań i wyrazili na nie zgodę.

Statystyczną analizę wyników przeprowadzono przy pomocy programu komputerowego IBM SPSS Statistics 21. Przyjęto podział badanej grupy w zależności od płci. W celu określenia różnic istotnych pomiędzy cechami jakościowymi zastosowano test χ^2 niezależności Pearsona. Jeśli odsetek populacji był mniejszy niż 20% w przynajmniej jednej z podgrup dla przynajmniej jednej odpowiedzi, stosowano test U Manna-Whitneya. Za istotne uznano różnice na poziomie istotności $p \leq 0,05$. Do sprawdzenia zależności między posiadaniem sprzętu sportowo-rekreacyjnego a umiejętnościami ruchowymi badanych dzieci obliczono współczynniki korelacji. Zastosowano korelację rang Spearmana ze względu na rangowy charakter zmiennych. Współczynniki korelacji uznawano za istotne przy $p \leq 0,05$.

WYNIKI

Umiejętności ruchowe

W tabeli 1 przedstawiono umiejętności ruchowe badanych dzieci w wieku przedszkolnym z województwa

mazowieckiego w zależności od płci, a w tabeli 2 – udział członków rodziny oraz innych osób w nauczaniu tych umiejętności. Stwierdzono statystycznie istotne zróżnicowanie odsetka dziewczynek i chłopców umiejących jeździć na łyżwach, pływać i skakać na skakance. Tylko na skakance umiał skakać wyższy odsetek dziewczynek niż chłopców, 75,8% vs 43,1%. Natomiast zarówno jazdę na łyżwach, jak i pływanie opanował wyższy odsetek chłopców niż dziewczynek, odpowiednio: 9,2% vs 1,5% oraz 31,3% vs 16,7%.

Tabela 1. Umiejętności ruchowe badanych dzieci w wieku przedszkolnym z województwa mazowieckiego (%).

Lp.	Umiejętność ruchowa	Dziewczynki (n = 66)	Chłopcy (n = 65)	Ogółem (n = 131)
1.	Jazda na łyżwach	1,5	9,2	5,3
2.	Jazda na nartach	12,1	13,8	13,0
3.	Jazda na rolkach	30,3	23,4	26,9
4.	Jazda na rowerze dwukołowym	86,4	92,3	89,3
5.	Pływanie	16,7	31,3	23,8
6.	Skakanie na skakance	75,8	43,1	59,5

Pogrubionym drukiem oznaczono istotność przy $p \leq 0,05$.

Sprzęt sportowo-rekreacyjny a umiejętności ruchowe

W tabeli 3 przedstawiono sprzęt sportowo-rekreacyjny posiadany przez badane dzieci w wieku przedszkolnym z województwa mazowieckiego w zależności od płci. Stwierdzono statystycznie istotne zróżnicowanie odsetka dziewczynek i chłopców posiadających skakanę, deskorolkę, hula-hop, rakiety do tenisa ziemnego oraz inny sprzęt.

Skakanę i hula-hop posiadał wyższy odsetek dziewczynek niż chłopców, odpowiednio, 86,4% vs 63,1% oraz 7,6% vs 0,0%. Natomiast właścicielami deskorolek, rakiet do tenisa ziemnego i innego sprzętu był większy odsetek chłopców niż dziewczynek, odpowiednio, 12,3% vs 3,0%, 6,2% vs 0,0% oraz 12,3% vs 3,0%.

W tabeli 4 zestawiono współczynniki korelacji rang Spearmana między posiadaniem sprzętu sportowo-rekreacyjnego a umiejętnościami ruchowymi badanych dzieci w wieku przedszkolnym z województwa mazowieckiego w zależności od płci. Zarówno w grupie badanych dziewczynek, jak i chłopców, jak również w całej badanej grupie dzieci w wieku przedszkolnym z województwa mazowieckiego stwierdzono statystycznie istotne współczynniki korelacji pomiędzy posiadaniem sprzętem a umiejętnością posługiwania się nim, przy czym nie można było obliczyć współczynnika korelacji pomiędzy posiadaniem roweru a umiejętnością jazdy na rowerze dla chłopców.

Najwyższe współczynniki korelacji pomiędzy posiadaniem rolek a umiejętnością jazdy na rolkach stwierdzono w grupie dziewczynek – 0,750. W grupie chłopców współczynnik wynosił 0,713, a w całej badanej grupie dzieci z przedszkoli mazowieckich – 0,734.

Tabela 2. Udział członków rodziny oraz innych osób w nauczaniu umiejętności ruchowych badanych dzieci w wieku przedszkolnym z województwa mazowieckiego (%).

Lp.	Umiejętność ruchowa	Kto nauczył	Dziewczynki (n = 66)	Chłopcy (n = 65)	Ogółem (n = 131)
1.	Jazda na łyżwach	Rodzice	100,0	50,0	62,5
		Dziadkowie	0,0	33,3	25,0
		Starsze rodzeństwo	0,0	16,7	12,5
2.	Jazda na nartach	Rodzice	100,0	88,9	94,1
		Dziadkowie	0,0	11,1	5,9
3.	Jazda na rolkach	Rodzice	85,0	80,0	82,9
		Starsze rodzeństwo	15,0	20,0	17,1
4.	Jazda na rowerze	Rodzice	87,7	84,7	86,2
		Dziadkowie	1,8	8,5	5,2
		Starsze rodzeństwo	3,5	1,7	2,6
		Inne osoby	7,0	5,1	6,0
5.	Pływanie	Rodzice	81,8	77,8	79,3
		Dziadkowie	0,0	5,6	3,4
		Inne osoby	18,2	16,7	17,2
6.	Skakanie na skakance	Rodzice	79,6	64,3	74,0
		Dziadkowie	2,0	7,1	3,9
		Starsze rodzeństwo	8,2	7,1	7,8
		Wychowawca w przedszkolu	0,0	10,7	3,9
		Inne osoby	10,2	10,7	10,4

Tabela 3. Sprzęt sportowo-rekreacyjny posiadany przez badane dzieci w wieku przedszkolnym z województwa mazowieckiego (%).

Lp.	Sprzęt	Dziewczynki (n = 66)	Chłopcy (n = 65)	Ogółem (n = 131)
1.	Łyżwy	10,6	9,2	9,9
2.	Narty	18,2	16,9	17,6
3.	Piłka	98,5	100,0	99,2
4.	Rolki	39,4	33,8	36,6
5.	Rower	95,5	100,0	97,7
6.	Sanki	95,5	95,4	95,4
7.	Skakanka	86,4	63,1	74,8
8.	Wrotki	6,1	6,2	6,1
9.	Hulajnoga	19,7	13,8	16,8
10.	Trampolina	0,0	3,1	1,5
11.	Deskorolka	3,0	12,3	7,6
12.	Hula-hop	7,6	0,0	3,8
13.	Rakiety do tenisa ziemnego	0,0	6,2	3,1
14.	Rakietki do badmintona	0,0	3,1	1,5
15.	Inny sprzęt	3,0	12,3	7,6

Pogrubionym drukiem oznaczono istotność przy $p \leq 0,05$.

Postawy rodziców wobec aktywności fizycznej

W tabeli 5 przedstawiono stosunek rodziców do aktywności fizycznej badanych dzieci w wieku przedszkolnym z województwa mazowieckiego w zależności od płci, a w tabeli 6 – aktywność fizyczną rodziców badanych dzieci w wieku przedszkolnym z województwa mazowieckiego w zależności od płci. Stwierdzono statystycznie istotne zróżnicowanie odsetka ojców dziewczynek i chłopców uprawiających tenis ziemny. Z tej formy aktywności fizycznej korzystał statystycznie istotnie większy odsetek ojców dziewczynek niż chłopców, 6,1% vs 0,0%.

Tabela 4. Współczynniki korelacji rang Spearmana między posiadaniem sprzętu sportowo-rekreacyjnego a posiadaniem umiejętności ruchowych w badanej grupie dzieci w wieku przedszkolnym z województwa mazowieckiego.

Lp.	Skorelowane zmienne	Dziewczynki (n = 66)		Chłopcy (n = 65)		Ogółem (n = 131)	
		r	P	r	P	r	P
1.	Posiadanie łyżew a umiejętność jazdy na łyżwach	0,360	0,003	0,266	0,033	0,262	0,003
2.	Posiadanie nart a umiejętność jazdy na nartach	0,547	< 0,001	0,532	< 0,001	0,538	< 0,001
3.	Posiadanie rolek a umiejętność jazdy na rolkach	0,750	< 0,001	0,713	< 0,001	0,734	< 0,001
4.	Posiadanie roweru a umiejętność jazdy na rowerze	0,549	< 0,001	-	-	0,443	< 0,001
5.	Posiadanie skakanki a umiejętność skakania na skakance	0,290	0,018	0,279	0,024	0,346	< 0,001

r – współczynnik korelacji; P – istotność

Tabela 5. Stosunek rodziców do aktywności fizycznej badanych dzieci w wieku przedszkolnym z województwa mazowieckiego w zależności od płci (%).

Lp.	Pytanie	Dziewczynki (n = 66)	Chłopcy (n = 65)	Ogółem (n = 131)
1.	Dziecko w wieku przedszkolnym powinno uczęszczać na pływalnię.	63,6	72,3	67,9
2.	Aktywność fizyczna mojego dziecka w przedszkolu jest wystarczająca.	48,5	36,9	42,7
3.	Aktywność fizyczna mojego dziecka w domu jest wystarczająca.	51,5	44,6	48,1
4.	Moja wiedza odnośnie znaczenia aktywności fizycznej w rozwoju dziecka jest wystarczająca.	50,0	58,5	54,2
5.	Pogłębiam swoją wiedzę odnośnie znaczenia aktywności fizycznej w rozwoju dziecka.	45,5	47,7	46,6

DYSKUSJA

Umiejętności ruchowe

Na tle wcześniej badanych dzieci z różnych regionów Polski (23-26) umiejętności ruchowe badanych dzieci w wieku przedszkolnym z województwa mazowieckiego należy ocenić jako średnie, przy czym umiejętności ruchowe chłopców należy ocenić nieznacznie wyżej niż dziewczynek. Ocenę taką uzasadnia fakt, że odsetek badanych dziewczynek umiających jeździć na rowerze i skakać na skakance był niższy tylko od odsetka dziewczynek z przedszkoli nowosądeckich (23), a odsetek badanych dziewczynek umiających jeździć na rolkach i nartach był niższy od odsetka dziewczynek z przedszkoli z Nowego Sącza i okolic (23) oraz z Poznania (24). Natomiast odsetek badanych dziewczynek umiających jeździć na łyżwach i pływać był niższy od odsetka dziewczynek ze wszystkich wcześniej badanych przedszkoli (23-26). Z kolei odsetek badanych chłopców umiających jeździć na rolkach był najwyższy w porównaniu do chłopców z wcześniej badanych przedszkoli (23-26), a odsetek badanych chłopców umiających jeździć na łyżwach był taki sam jak odsetek chłopców z Poznania (24) i niższy tylko od odsetka chłopców z przedszkoli nowosądeckich (23). Odsetek badanych chłopców z przedszkoli mazowieckich umiających jeździć na nartach i skakać na skakance był niższy od odsetka chłopców z Nowosądecczyny (23) i Poznania (24), a umiających jeździć na rowerze był niższy od odsetka chłopców z przedszkoli w Nowym Sączu i okolicach (23) oraz w Poznaniu (24).

Podobnie jak we wcześniejszych naszych badaniach (23-26), zdecydowanie większy odsetek dziewczynek niż chłopców umiał jeździć na rolkach i skakać na skakance, a większy odsetek chłopców umiał jeździć na rowerze.

Tabela 6. Aktywność fizyczna rodziców badanych dzieci w wieku przedszkolnym z województwa mazowieckiego w zależności od płci (%).

Lp.	Pytanie	Dziewczynki (n = 66)	Chłopcy (n = 65)	Ogółem (n = 131)	
1.	Matki aktywne fizycznie	47,0	47,7	47,3	
2.	Formy aktywności fizycznej matek*	Rower	15,2	18,5	16,8
		Pływanie	13,6	9,2	11,5
		Gimnastyka	6,1	15,4	10,7
		Aerobik	7,6	7,7	7,6
		Spacer	12,1	16,9	14,5
		Bieganie	4,5	3,1	3,8
	Inne	15,2	9,2	12,2	
3.	Ojcowie aktywni fizycznie	48,5	52,3	50,4	
4.	Formy aktywności fizycznej ojców*	Rower	19,7	24,6	22,1
		Pływanie	13,6	15,4	14,5
		Spacer	3,0	7,7	5,3
		Ćwiczenia siłowe	4,5	10,8	7,6
		Gimnastyka	6,1	1,5	3,8
		Bieganie	13,6	9,2	11,5
		Piłka nożna	7,6	9,2	8,4
		Tenis ziemny	6,1	0,0	3,1
		Inne	9,1	7,7	8,4

*Odsetki rodziców uprawiających poszczególne formy aktywności fizycznej nie są równe odsetkom rodziców, którzy oświadczyli, że są aktywni fizycznie, gdyż część rodziców zadeklarowała uprawianie więcej niż jednej formy aktywności fizycznej.

Pogrubionym drukiem oznaczono istotność przy $p \leq 0,05$.

Podobnie jak w przypadku dzieci z przedszkoli w Nowym Sączu i okolicach (23), Poznaniu (24) i Darłowie (25), większy odsetek badanych chłopców niż dziewczynek potrafił pływać. Społeczne przekonanie o tym, że pewne formy aktywności fizycznej są bardziej odpowiednie dla płci żeńskiej, a inne dla płci męskiej jest błędne i nieuzasadnione, ale niestety dotyczy dzieci i młodzieży w różnym wieku i z różnych regionów świata (28-32). Jedyną możliwością zmiany tych zachowań jest prowadzenie akcji edukacyjnej wśród rodziców i nauczycieli. Warto podkreślić, że na przykład pływanie jest sportem ogólnorozwojowym i zalecanym dla każdego niezależnie od płci (33), a skakanka jest nieodzownym sprzętem treningowym w tak „męskim” sporcie jak boks zawodowy.

Podobnie jak we wcześniejszych badaniach (23-26), również w przypadku badanych dzieci z przedszkoli mazowieckich rodzice byli nauczycielami umiejętności ruchowych swoich dzieci, a udział dziadków i rodzeństwa w nauczaniu tychże umiejętności był niewielki. Z kolei udział wychowawców przedszkolnych, analogicznie jak wychowawców

z przedszkoli darłowskich (25) i pilskich (26), ograniczył się tylko do nauczenia kilkorga dzieci skakania na skakance. Zbyt małe zaangażowanie nauczycieli wychowania przedszkolnego w edukację dzieci z zakresu kultury fizycznej jest problemem występującym nie tylko w Polsce (13). Z uwagi na rolę i znaczenie wychowawców przedszkolnych w edukacji dziecka (34-37) niezbędne jest jak najszybsze wprowadzenie szkoleń z zakresu aktywności fizycznej dla nauczycieli wychowania przedszkolnego i w większym stopniu uwzględnienie tej problematyki w programie ich studiów.

Sprzęt sportowo-rekreacyjny a umiejętności ruchowe

Odsetek badanych dzieci w wieku przedszkolnym z województwa mazowieckiego posiadających własne rolki i deskorolki był większy niż w przypadku odsetka dzieci z innych regionów Polski (23-26), a odsetek badanych przedszkolaków posiadających własne piłki, sanki i skakankę był mniejszy tylko od odsetka dzieci nowosądeckich (23). Własne narty posiadał większy odsetek dzieci z Nowego Sącza (23) i Poznania (24) niż badanych dzieci z Mazowsza, a rower posiadał większy odsetek dzieci z Poznania (24) i Darłowa (25). Odsetek badanych dzieci z Mazowsza posiadających własne łyżwy był większy tylko od odsetka dzieci z przedszkoli pilskich (26).

W badanej grupie dzieci z przedszkoli mazowieckich, podobnie jak wśród dzieci z Nowosądecczyny (23), Poznania (24), Darłowa (25) i Piły (26), łyżwy, rolki i skakankę posiadał większy odsetek dziewczynek, a piłkę, rower i deskorolkę – większy odsetek chłopców. Przypisywanie sprzętu sportowo-rekreacyjnego do płci jest nieuzasadnione i szkodliwe, gdyż prowadzi do bezzasadnych podziałów między płciami. Aby temu przeciwdziałać konieczne jest wprowadzenie ogólnopolskiego programu edukacji w zakresie aktywności fizycznej dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych.

Tylko w grupie badanych dzieci z przedszkoli mazowieckich stwierdzono, że wszystkie obliczone współczynniki korelacji rang Spearmana, zarówno w grupie badanych dziewczynek, jak i chłopców, a także w całej badanej grupie dzieci były statystycznie istotne, przy czym podobnie jak w przypadku chłopców z przedszkoli w Poznaniu (24) i w Darłowie (25), również dla badanych chłopców z przedszkoli mazowieckich nie można było obliczyć korelacji pomiędzy posiadaniem roweru a umiejętnością jazdy na nim.

Statystycznie istotne współczynniki korelacji rang Spearmana obliczone dla badanych dziewczynek z przedszkoli mazowieckich pomiędzy posiadaniem rolek a umiejętnością jazdy na nich oraz pomiędzy posiadaniem roweru a umiejętnością jazdy na rowerze były wyższe od analogicznych współczynników korelacji obliczonych dla dziewczynek z przedszkoli w Poznaniu (24), Darłowie (25) i Pile (26). Statystycznie istotny współczynnik korelacji rang Spearmana obliczony dla badanych dziewczynek z przedszkoli mazowieckich pomiędzy posiadaniem skakanki a umiejętnością skakania na skakance był niższy tylko od współczynnika korelacji obliczonego dla dziewczynek z przedszkoli darłowskich (25). Statystycznie istotne współczynniki korelacji rang Spearmana obliczone dla badanych dziewczynek z przedszkoli mazowieckich pomiędzy posiadaniem łyżew

a umiejętnością jazdy na łyżwach i pomiędzy posiadaniem nart a umiejętnością jazdy na nartach były wyższe tylko od analogicznych współczynników korelacji obliczonych dla, odpowiednio, dziewczynek z przedszkoli w Poznaniu (24) i w Darłowie (25).

Statystycznie istotny współczynnik korelacji rang Spearmana obliczony dla badanych chłopców z przedszkoli mazowieckich pomiędzy posiadaniem rolek a umiejętnością jazdy na nich był wyższy od identycznego współczynnika korelacji obliczonego dla chłopców z wcześniej badanych polskich przedszkoli (24-26). Statystycznie istotny współczynnik korelacji rang Spearmana obliczony dla badanych chłopców z przedszkoli mazowieckich pomiędzy posiadaniem nart a umiejętnością jazdy na nartach był niższy tylko od analogicznego współczynnika obliczonego dla chłopców z przedszkoli w Poznaniu (24), a współczynnik korelacji pomiędzy posiadaniem łyżew a umiejętnością jazdy na łyżwach był wyższy tylko od analogicznego współczynnika obliczonego dla chłopców z przedszkoli pilskich (26). Statystycznie istotny współczynnik korelacji obliczony dla badanych chłopców z przedszkoli mazowieckich pomiędzy posiadaniem skakanki a umiejętnością skakania na skakance był niższy od statystycznie istotnych współczynników korelacji obliczonych dla chłopców z przedszkoli w Poznaniu (24) i w Darłowie (25).

Statystycznie istotne współczynniki korelacji rang Spearmana obliczone dla całej badanej grupy dzieci z przedszkoli mazowieckich pomiędzy posiadaniem, odpowiednio, rolek i roweru a umiejętnością jazdy na, odpowiednio, rolkach i rowerze, były niższe tylko od analogicznych współczynników korelacji obliczonych dla całej grupy dzieci z przedszkoli nowosądeckich (23). Statystycznie istotny współczynnik korelacji rang Spearmana obliczony dla całej badanej grupy dzieci z przedszkoli mazowieckich pomiędzy posiadaniem nart a umiejętnością jazdy na nartach był niższy od współczynników korelacji obliczonych dla całej grupy dzieci z przedszkoli w Nowym Sączu i okolicach (23) oraz w Poznaniu (24), ale wyższy od współczynników korelacji obliczonych dla całej grupy dzieci z przedszkoli w Pile (26) i w Darłowie (25). Statystycznie istotny współczynnik korelacji rang Spearmana obliczony dla całej badanej grupy dzieci z przedszkoli mazowieckich pomiędzy posiadaniem skakanki a umiejętnością skakania na skakance był niższy tylko od analogicznego współczynnika obliczonego dla całej badanej grupy dzieci z przedszkoli pilskich (26), a współczynnik korelacji pomiędzy posiadaniem łyżew a umiejętnością jazdy na łyżwach był niższy od wartości tego współczynnika obliczonego dla grup dzieci z wcześniej badanych przedszkoli w Nowym Sączu i okolicach (23), w Poznaniu (24), Darłowie (25) i w Pile (26).

Postawy rodziców wobec aktywności fizycznej

Stosunek rodziców badanych dzieci w wieku przedszkolnym z Mazowsza do aktywności fizycznej dzieci należy ocenić niekorzystnie. Mianowicie odsetek rodziców badanych dziewczynek i odsetek rodziców ogółu badanych dzieci z przedszkoli mazowieckich, którzy pogłębiali swoją wiedzę odnośnie znaczenia aktywności fizycznej w rozwoju dziecka, był wyższy tylko od odsetka rodziców dziewczynek i odsetka rodziców ogółu dzieci z przedszkoli nowosądeckich (23),

a odsetek rodziców badanych chłopców, którzy pogłębiali swoją wiedzę odnośnie znaczenia aktywności fizycznej w rozwoju dziecka, był wyższy tylko od odsetka rodziców chłopców z przedszkoli w Poznaniu (24). Natomiast odsetek rodziców badanych dziewczynek i odsetek rodziców ogółu badanych dzieci z przedszkoli mazowieckich, przekonanych o tym, że posiadają wystarczającą wiedzę o znaczeniu aktywności fizycznej w rozwoju dziecka, był wyższy i od odsetka rodziców dziewczynek, i odsetka rodziców ogółu dzieci z przedszkoli nowosądeckich (23) i piłskich (26). Z kolei odsetek rodziców badanych chłopców, przekonanych o tym, że posiadają wystarczającą wiedzę o znaczeniu aktywności fizycznej w rozwoju dziecka, był wyższy zarówno od odsetka rodziców chłopców z przedszkoli w Poznaniu (24), jak i w Pile (26).

Odsetek rodziców ogółu badanych dzieci z przedszkoli mazowieckich, przekonanych o tym, że aktywność fizyczna ich dziecka w domu jest wystarczająca, był niższy tylko od odsetka rodziców ogółu dzieci z przedszkoli w Darłowie (25), a odsetek rodziców ogółu badanych dzieci z przedszkoli mazowieckich, przekonanych o tym, że aktywność fizyczna ich dziecka w przedszkolu jest wystarczająca, był taki sam jak odsetek rodziców ogółu dzieci z przedszkoli w Poznaniu (24) i niższy od odsetka rodziców ogółu dzieci z przedszkoli w Nowym Sączu i okolicach (23), w Darłowie (25) i w Pile (26).

Odsetek aktywnych fizycznie matek i ojców badanych dzieci z mazowieckich przedszkoli był wprawdzie wyższy od odsetka aktywnych fizycznie, odpowiednio, matek i ojców dzieci

z przedszkoli piłskich (26), ale niższy od odsetka aktywnych fizycznie, odpowiednio, matek i ojców dzieci z przedszkoli darłowskich (25). Również umiejętności ruchowe badanych dzieci w wieku przedszkolnym z województwa mazowieckiego, w porównaniu do umiejętności ruchowych dzieci z innych regionów Polski (23-26) należy ocenić jako średnie, co potwierdza obserwacje Craiga i wsp. (38) o związku pomiędzy aktywnością fizyczną rodziców i ich dzieci.

WNIOSKI

1. Na tle umiejętności wcześniej badanych dzieci z różnych regionów Polski, umiejętności ruchowe badanych dzieci w wieku przedszkolnym z województwa mazowieckiego należy ocenić jako średnie, przy czym umiejętności ruchowe chłopców należy ocenić nieznacznie wyżej niż umiejętności dziewczynek.
2. Minimalne zaangażowanie wychowawców przedszkolnych w nauczanie umiejętności ruchowych dzieci wskazuje na konieczność prowadzenia wśród nich edukacji z zakresu nauczania dzieci umiejętności ruchowych i obszerniejsze uwzględnienie tej problematyki w programie studiów.
3. Z uwagi na uczenie przez rodziców swoich dzieci pewnych form aktywności fizycznej w zależności od płci i średnie zaangażowanie się rodziców w czynną aktywność fizyczną, konieczne jest opracowanie dla nich popularno-naukowych książek i programów z zakresu aktywności fizycznej.

Adres do korespondencji:

Sylwia Merkiel
Zakład Żywności i Żywienia AWF
ul. Królowej Jadwigi 27/39,
61-871 Poznań
tel. +48 (61) 835-52-87
sylwiamerkiel@awf.poznan.pl

PIŚMIENNICTWO

1. Brown RE, Willis TA, Aspinall N et al.: Preventing child obesity: a long-term evaluation of the HENRY approach. *Community Pract* 2013; 86(7): 23-27.
2. Carter D: U.S. Obesity: some good news, some bad: a more comprehensive approach is called for. *Am J Nurs* 2013; 113(11): 17. doi: 10.1097/01.NAJ.0000437100.38114.9b.
3. Silveira JA, Colugnati FA, Cocetti M, Taddei JA: Secular trends and factors associated with overweight among Brazilian preschool children: PNSN-1989, PNDS-1996, and 2006/07. *J Pediatr (Rio J)* 2014; 90(3): 258-266. doi: 10.1016/j.jpeds.2013.09.003.
4. Kułaga Z: Epidemiologia nadwagi i otyłości wśród dzieci i młodzieży w Polsce. Dostęp za: http://www.pzh.gov.pl/page/fileadmin/user_upload/aktualnosc/24.10.2012/Zbigniew%20Ku%20Ku%20B3aga%20nadwaga%20i%20oty%20B30%20C%20ow%20Cr%20F3d%20dzieci_CZD_24.10.2012.pdf. Stan z dnia 5 stycznia 2014 roku.
5. Laure P, Leleu E, Mangin G: Promotion de la santé des tout-petits par l'activité physique: intérêt et obstacles. *Santé Publique* 2008; 20(3): 239-248.
6. Lambourne K, Donnelly JE: The role of physical activity in pediatric obesity. *Pediatr Clin North Am* 2011; 58(6): 1481-1491. doi: 10.1016/j.pcl.2011.09.004.
7. Morgan PJ, Barnett LM, Cliff DP et al.: Fundamental movement skill interventions in youth: a systematic review and meta-analysis. *Pediatrics* 2013; 132(5): e1361-1383. doi: 10.1542/peds.2013-1167.
8. Wu Y, Lau BD, Bleich S et al.: Future Research Needs for Childhood Obesity Prevention Programs: Identification of Future Research Needs From Comparative Effectiveness Review No. 115 [Internet]. Rockville (MD): Agency for Healthcare Research and Quality (US); 2013 Jun. (Future Research Needs Papers, No. 31.) Available from: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK154598/>.
9. Swift DL, Johannsen NM, Lavie CJ et al.: The role of exercise and physical activity in weight loss and maintenance. *Prog Cardiovasc Dis* 2014; 56(4): 441-447. doi: 10.1016/j.pcad.2013.09.012.
10. McCabe MP, Ricciardelli LA, Stanford J et al.: Where Is All the Pressure Coming From? Messages From Mothers and Teachers About Preschool Children's Appearance, Diet and Exercise. *Eur Eat Disord Rev* 2007; 15(3): 221-230.
11. Smith BJ, Grunseit A, Hardy LL et al.: Parental influences on child physical activity and screen viewing time: a population based study. *BMC Public Health*

- 2010; 10: 593. doi: 10.1186/1471-2458-10-593. 12. Golley RK, Hendrie GA, Slater A, Corsini N: Interventions that involve parents to improve children's weight-related nutrition intake and activity patterns – what nutrition and activity targets and behaviour change techniques are associated with intervention effectiveness? *Obes Rev* 2011; 12(2): 114-130. doi: 10.1111/j.1467-789X.2010.00745.x. 13. Van Cauwenberghe E, Labarque V, Gubbels J et al.: Preschooler's physical activity levels and associations with lesson context, teacher's behavior, and environment during preschool physical education. *Early Child Res Q* 2012; 27(2): 221-230. doi:10.1016/j.ecresq.2011.09.007. 14. Boldemann C, Dal H, Mårtensson F et al.: Preschool outdoor play environment may combine promotion of children's physical activity and sun protection. Further evidence from Southern Sweden and North Carolina. *Sci & Sport* 2011; 26(2): 72-82. doi:10.1016/j.scispo.2011.01.007. 15. Nielsen G, Bugge A, Hermansen B et al.: School playground facilities as a determinant of children's daily activity: a cross-sectional study of Danish primary school children. *J Phys Act Health* 2012; 9(1): 104-114. 16. Nicaise V, Kahan D, Reuben K, Sallis JF: Evaluation of a redesigned outdoor space on preschool children's physical activity during recess. *Pediatr Exerc Sci* 2012; 24(4): 507-518. 17. Van Cauwenberghe E, De Bourdeaudhuij I, Maes L, Cardon G: Efficacy and feasibility of lowering playground density to promote physical activity and to discourage sedentary time during recess at preschool: a pilot study. *Prev Med* 2012; 55(4): 319-321. doi: 10.1016/j.ypmed.2012.07.014. 18. Carver A, Timperio A, Crawford D: Playing it safe: the influence of neighbourhood safety on children's physical activity. A review. *Health Place* 2008; 14(2): 217-227. 19. Durant N, Kerr J, SK et al.: Environmental and safety barriers to youth physical activity in neighborhood parks and streets: reliability and validity. *Pediatr Exerc Sci* 2009; 21(1): 86-99. 20. Tucker P, Gilliland J: The effect of season and weather on physical activity: a systematic review. *Public Health* 2007; 121(12): 909-922. 21. Weiner DJ, McDonough J, Allen J: Asthma as a barrier to children's physical activity. *Pediatrics* 2007; 119(6): 1247-1248; author reply: 1248-1249. 22. Fereday J, MacDougall C, Spizzo M et al.: "There's nothing I can't do – I just put my mind to anything and I can do it": a qualitative analysis of how children with chronic disease and their parents account for and manage physical activity. *BMC Pediatr* 2009; 9: 1. doi: 10.1186/1471-2431-9-1. 23. Chalcarz W, Merkiel S: Charakterystyka aktywności ruchowej nowosądeckich dzieci w wieku przedszkolnym. *Med Sport (Polish J Sport Med)* 2005; 21(6): 425-431. 24. Chalcarz W, Merkiel S, Pach D, Lasak Ż: Charakterystyka aktywności fizycznej poznańskich dzieci w wieku przedszkolnym. Physical activity in preschool children from Poznań. *Med Sport (Polish J Sport Med)* 2008; 24(5): 318-329. 25. Merkiel S, Chalcarz W, Roszak M: Analiza aktywności fizycznej dzieci w wieku przedszkolnym z Darłowa. Część II. Umiejętności ruchowe, sprzęt sportowo-rekreacyjny oraz postawy rodziców wobec aktywności fizycznej. *Med Rodz* 2014; 17(1): 12-18. 26. Merkiel S, Chalcarz W: Analysis of physical activity in preschool children from Piła. Part 2. Motor skills, sports equipment and parents' attitude towards physical activity. *New Med* 2014; 18(1): 12-18. 27. Merkiel S, Chalcarz W, Deptuła M: Porównanie aktywności fizycznej oraz ulubionych form spędzania czasu wolnego dziewczynek i chłopców w wieku przedszkolnym z województwa mazowieckiego. *Rocz Panstw Zakł Hig* 2011; 62(1): 93-39. 28. Nielsen G, Pfister G, Andersen LB: Gender differences in the daily physical activities of Danish school children. *EPER* 2011; 17(1): 69-90. doi: 10.1177/1356336X11402267. 29. Crespo NC, Corder K, Marshall S et al.: An examination of multilevel factors that may explain gender differences in children's physical activity. *J Phys Act Health* 2013; 10(7): 982-992. 30. Koohpayehzadeh J, Etemad K, Abbasi M et al.: Gender-specific changes in physical activity pattern in Iran: national surveillance of risk factors of non-communicable diseases (2007-2011). *Int J Public Health* 2014; 59(2): 231-241. 31. Seabra A, Mendonça D, Maia J et al.: Gender, weight status and socioeconomic differences in psychosocial correlates of physical activity in schoolchildren. *J Sci Med Sport* 2013; 16(4): 320-326. doi: 10.1016/j.jsams.2012.07.008. 32. Vašíčková J, Groffik D, Frömel K et al.: Determining gender differences in adolescent physical activity levels using IPAQ long form and pedometers. *Ann Agric Environ Med* 2013; 20(4): 749-755. 33. Potdevin FJ, Normani C, Pelayo P: Examining self-training procedures in leisure swimming. *J Sports Sci Med* 2013; 12(4): 716-723. 34. Alhassan S, Nwaokelemeh O, Ghazarian M et al.: Effects of locomotor skill program on minority preschoolers' physical activity levels. *Pediatr Exerc Sci* 2012; 24(3): 435-449. 35. Hamre B, Hatfield B, Pianta R, Jamil F: Evidence for General and Domain-Specific Elements of Teacher-Child Interactions: Associations With Preschool Children's Development. *Child Dev* 2014; 85(3): 1257-1274. doi: 10.1111/cdev.12184. 36. Sterdt E, Pape N, Kramer S et al.: Do preschools differ in promoting children's physical activity? An instrument for the assessment of preschool physical activity programmes. *BMC Public Health* 2013; 13: 795. doi: 10.1186/1471-2458-13-795. 37. Van Cauwenberghe E, De Craemer M, De Decker E et al.:

The impact of a teacher-led structured physical activity session on preschoolers' sedentary and physical activity levels. *J Sci Med Sport* 2013; 16(5): 422-426. doi: 0.1016/j.jsams.2012.11.883. 38. Craig CL, Cameron C, Tudor-Locke C: Relationship between parent and child pedometer-determined physical activity: a sub-study of the CANPLAY surveillance study. *IJBNPA* 2013; 10: 8. <http://www.ijbnpa.org/content/10/1/8>.

nadesłano: 20.05.2014
zaakceptowano do druku: 13.06.2014